

(військово-морський) лицей». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2003-%D0%BF#Text>.

8. Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2016 р. № 296 «Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/296-2016-%D0%BF>.

9. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 390 «Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/390-2017-%D0%BF>.

10. Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 784 «Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-utvorennya-komisiyi-z-pitan-ko-784>.

11. Про затвердження Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>.

12. Про затвердження Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>.

Азаренко Тетяна Ігорівна,
наукова співробітниця Державного науково-дослідного інституту МВС України

СТАНОВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Із закріпленням на конституційному рівні курсу на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі (далі – ЄС) та в Організації Північноатлантичного договору (далі – НАТО), наша держава взяла на себе зобов'язання імплементувати не лише економічну та політичну складову актів законодавства ЄС у

національне законодавство, але й ціннісні стандарти ЄС, серед яких забезпечення гендерної рівності.

Гендерна рівність, згідно зі Стратегією гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки, передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [1].

Згідно з останнім звітом Індексу гендерного розриву 2020 (Global Gender Gap Report), за індексом гендерної нерівності Україна піднялася на шість сходинок, але посіла лише 59-те місце серед 153 країн світу [2], адже в нашій державі досі існує стереотипне бачення щодо ролі жінки в суспільстві. У той час, коли в таких країни як: Фінляндія, Франції, Колумбія, США, Латвія, Литва, Чехія, Іспанія, Швеція, Німеччина, Нідерланди, Албанія, Норвегія, Велика Британія жінки, в різний час, обіймали посаду міністра оборони, в Україні існували певні обмеження щодо залучення жінок до виконання певних військових завдань. На відміну від США, Ізраїлю та Норвегії, де на законодавчому рівні забезпечено рівняк доступ до усіх військових посад, в Україні до 2018 року існували певні обмеження у реалізації жінками права на працю у секторі безпеки та оборони, а також труднощі у кар'єрному зростанні.

Зазначене не відповідало стандартам країн НАТО, які значну увагу приділяють проблемам проходження служби жінками-військовслужбовцями.

Так, ще з 1961 року, жінки – старші офіцери НАТО організовували низку конференцій для обговорення статусу, організації, умов зайнятості та кар'єрних можливостей жінок в збройних силах Альянсу. В 1976 році Військовий комітет офіційно визнав Комітет у справах жінок у збройних силах НАТО (CWINF). У 1998 році був створений постійний офіс Управління у справах жінок у збройних силах НАТО для надання інформації з гендерних питань і різноманітності для підтримки роботи CWINF. Тепер він називається Управлінням радника з гендерних питань [3].

Зважаючи на те, що одним із основоположних стандартів НАТО є забезпечення однакових умов військової служби для чоловіків та жінок, 6 вересня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях» [4], згідно з яким частину дванадцяті статті 1 Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» доповнили абзацом наступного змісту: жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що

включає прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку.

Крім того, зняті обмеження щодо укладення контракту на проходження військової служби жінками віком від 40 до 50 років; військовозобов'язані-жінки на рівні з військовозобов'язаними-чоловіками зараховуються до військового запасу першої категорії, якщо вони здобули військово-облікову спеціальність. Такі положення вирівнюють досягнення жінки-військової та підвищують її цінність як професіонала, дають можливість жінки на рівні з чоловіком отримати відповідні звання.

До внесення відповідних змін в нашої державі жінки отримували лише спеціальне звання генерала, так у грудні 2004 року спеціальне звання генерал-майора міліції (на той час) отримала глава Департаменту громадських зв'язків Міністерства внутрішніх справ Тетяна Подашевська. У липні 2018 року вперше присвоїли звання генерала поліції третього рангу очільниці Департаменту кадрового забезпечення Національної поліції України Оксані Хоменко.

З прийняттям вище зазначеного закону в Україні з'явилися перші жінки військові генерали. Вже в жовтні 2014 року звання генерал-майор медичної служби отримала начальник Військово-медичного управління Служби безпеки України, Заслужений лікар України Людмила Шугалей. В березні 2020 року Президент України Володимир Зеленський присвоїв звання генерал-майора заступниці начальника департаменту контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки Служби безпеки України Юлії Лапугіній, яка у подальшому стала Міністром у справах ветеранів України.

У Збройних Силах України та Національній гвардії України жінок-офіцерів із генеральським званням поки немає, але події на Сході України доводять, що участь жінок у врегулюванні військового конфлікту є необхідним для ефективного завершення процесу встановлення миру та надання допомоги місцевому населенню, адже саме жінки та діти частіше стають жертвами збройних конфліктів, тому з більшою вірогідністю вони звернуться за захистом до військовослужбовця-жінки, а не до військовослужбовця-чоловіка. Отже, залучення жінок-військовослужбовців, як рядового так і офіцерського складу, до процесів побудови миру та захисту населення є критично необхідною. Така необхідність передбачена міжнародним правом, зокрема Резолюцією Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека» [5]. Тому приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків важливе не лише для становлення гендерної демократії в мирний час, але й є необхідністю під час збройного конфлікту.

На нашу думку, важливо щоб жінки займали керівні посади, не лише в галузі медзабезпечення чи юриспруденції, а й на вищих командних посадах, за прикладом країн НАТО, адже за останні роки збільшилась кількість жінок-офіцерів, які навчаються та підвищують свою кваліфікацію на оперативно-тактичному та стратегічному рівнях і мають відмінні показники у навчанні.

Список використаних джерел

1. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки ухвалена Радою Європи 7 березня 2018 року. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>.
2. Звіт Індексу гендерного розриву 2020 (Global Gender Gap Report) URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.
3. ЖІНКИ, МИР ТА БЕЗПЕКА: Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства Оборони і Генерального штабу України 2016 рік URL: http://www.un.org.ua/images/documents/4461/UN_Women_WPS%20MoD%20Guide_UKR.pdf.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 44, ст. 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19#Text>.
5. Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_669#Text.

Андросюк Вячеслав Гергійович,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, професор

ГЕНДЕР У СФЕРІ ІНТИМНИХ ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ У РОДИНАХ ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ МВС УКРАЇНИ: ФЕНОМЕН ЧИ ПРОБЛЕМА?

Значного поширення в теперішній час набули суспільні, політичні і науково-дослідницькі течії, основу яких складає статево-рольовий фокус, тобто зосередженість на вирішенні так званих гендерних проблем, пов'язаних із реалізацією статевої рівності в усіх сферах суспільного буття. Запроваджений, на тлі активного розвитку соціологічних теорій, в науковий обіг Дж. Мані [1] ще у 60-х роках минулого століття термін «гендер» безумовно відіграв вагомий роль у розумінні відмінностей між чоловіками та жінками за біологічними, соціально-психологічними та культуральними критеріями.